

Slutrapport *Tidan Ettaks strömmar*

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund har genom finansiering från Naturskyddsföreningens miljöfond utfört biotopvårdande åtgärder i Tidan inom naturreservatet Ettaks strömmar. Åtgärdsarbetet har föregåtts av en biotopkartering, framtagande av åtgärdsplan samt kulturhistorisk utredning som bekostats med statliga medel. Förarbetet har gjorts i samverkan med länsstyrelsens reservatsförvaltare Andreas Furustam, Tidans vattenförbund och fiskeklubben Tärnan. De genomförda åtgärderna i projektet kommer gynna alla fiskarter i Ettaks strömmar men i synnerhet öring och färna. Både genom att deras livsmiljöer har utökats och förbättrats men också att deras möjlighet att vandra fritt i systemet har förenklats. Samtidigt förbättras förutsättningarna för flodpärlmussla som tidigare fanns i höga numerärer inom området. Arbetsgruppen vari Sportfiskarna ingår har påbörjat en återintroduktion av flodpärlmussla och med förbättrade biotoper och levnadsmiljöer har förutsättningarna för det förbättrats.

Åtgärdsobjekt 1, dammrest ovan Ettaks bro

Åtgärdsobjektet utgörs av en dammrest varvid det tidigare har funnits vattenanknuten verksamhet i form av kvarn och såg och i modern tid ett vattenkraftverk för elproduktion. Dammvallen har sedan länge raserat och verksamheterna kopplade till dammen är nedlagda. Den raserade dammen bidrar fortsatt med viss indämning och påverkar hydrologin genom att vattendraget kraftigt smalnar av vilket får som följd att vattnet får en koncentrerad energi och turbulent flöde. För svagsimmande fiskarter och yngre öring utgör den kraftiga strömmen vandringshinder. Den nuvarande bredden på vattendraget är 8–10 meter och den ursprungliga bedöms ha varit 40–50 meter.

Dammresten åtgärdades genom att bryta upp stenhögarna och det gamla betongdämnet och återföra det upprensade materialet till vattendraget. Arbetet utfördes med grävmaskin med erfaren grävmaskinist.

Figur 1. Ett av de första grävtagen vid den raserade dammen.

Figur 2. På bilden syns det gamla betongdämmet som låg begravt under rasmassorna.

Efter åtgärd var vattendragets ursprungliga bredd återskapad med mindre turbulent flöde. Vattnet fördelas nu i ett kvillområde med tre fåror varav två tidigare var torrlagda. Åtgärden bidrog därmed också till ökad yta med lek- och uppväxtområde för fisk. Dammresten som tidigare utgjorde vandringshinder bedöms nu vara passerbart för alla fiskarter som finns i Ettak strömmar.

Figur 3. Efter åtgärd. Betongdämmet borta och sten och grus tillfört.

I området vid den gamla dammen fanns en grävd kanal som tidigare fungerade som utlopp från kraftverket. Innan åtgärd var kanalen mer eller mindre torrlagd och en målsättning med åtgärdsarbetet var att försöka få in mer vatten i kanalen och därmed göra den till en mer lämplig livsmiljö för vattenlevande organismer.

Figur 4. Utloppskanal innan åtgärd. Stensamlingen till vänster i bild justerades vid åtgärdsarbetet.

Figur 5. Efter åtgärd tillförs vatten utloppskanalen via en kortare fors.

Åtgärdsobjekt 2, återskapa ö Ågårdsbron.

För cirka 15 år sedan utfördes åtgärd nedströms Ågårdsbron som bestod i att gräva bort ett antal öar i vattendraget och ersätta med sten och grus. Syftet var att öka mängden lek- och uppväxtområde för fisk. Åtgärden har inte haft önskad effekt utan har snarare haft negativ inverkan på platsen. Bland annat minskade vattenföringen i en sidofåra som tidigare utgjorde viktigt habitat för yngre livsstadier av öring.

Åtgärden gick ut på att återskapa två öar. Öarna byggdes upp av större stenblock och osorterad morän. Material kom i första hand från närområdet men kompletterades även med externt material i form av stenblock, fyllnadsmassor och matjord. Åtgärden utfördes med grävmaskin.

Figur 6. Den större av de två återskapade öarna byggdes upp med större stenar och block.

Figur 7. Till vänster innan åtgärd. Till höger efter åtgärd.

Figur 8. Till vänster innan åtgärd. Till höger efter åtgärd.

Figur 9. I den sidofåra som påverkats negativt av bortförel av öarna har nu fått en ökad mängd vatten och en höjning av vattennivån med cirka 1 dm.

Hänsyn miljö och kultur

Åtgärdsarbetet utfördes under period då djurlivet i vattendraget bedöms vara som minst känsligt (juli-september). Arbetsmaskiner som arbetade i närheten av vatten använde miljövänliga oljor. Innan planering av åtgärd har sakkunnig inom kulturhistoria gjort en kulturhistorisk utredning och bedömning av huruvida föreslagna åtgärd harmoniserar med kulturvärdena.

Kommunikation

Projektet har kommunicerats via Sportfiskarnas egna plattformar och i synnerhet sociala medier. I all kommunikation har vi nämnt att projektet finansierats av Naturskyddsföreningens miljöfond. Skyltar om projektet och Naturskyddsföreningens logotyp har beställts och kommer sättas upp efter klartecken på möjlig placering från reservatsförvaltaren. Anledningen till att det dragit ut på tiden beror på att länsstyrelsen bytte förvaltare i slutet av projektet.

Ekonomi

I enlighet med avtal och beslut redovisas förbrukade pengar i tabell nedan. Efter bekräftelse från Naturskyddsföreningen översänder vi faktura á **162 105 kr**.

Utgiftspost	Beskrivning	Kostnad
Markentreprenad	Grävmaskin och förare	78 875 kr
Sten och grus	Inköp av material	7 038 kr
Övriga externa tjänster	Etablering maskin	7 500 kr
	Transport material	2 500 kr
	Hyra mätutrustning	3 045 kr
Lönetid sakkunnig	Vägledning grävmaskinist	36 038 kr
	Manuell justering	18 019 kr
Resor	Milersättning	7 089 kr
Skyltar		2 000 kr
Totalt		162 105 kr